

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin COVID-19 Pandemisi Dönemindeki Tıp Eğitimi Deneyimi

Medical Education Experience of Akdeniz University Faculty of Medicine During The COVID-19 Pandemic

Cem Oktay* (ORCID: 0000-0001-7993-0566)

Arif Onan* (ORCID: 0000-0003-1666-9078)

Bilge Karşlı* (ORCID: 0000-0003-4520-8844)

Erol Gürpınar* (ORCID: 0000-0002-5544-7040)

Yeşim Şenol* (ORCID: 0000-0002-7842-3041)

Mustafa Kemal Alimoğlu* (ORCID: 0000-0002-0587-1177)

Sümer Mamaklı* (ORCID: 0000-0002-8155-3293)

Mustafa Daloğlu* (ORCID: 0000-0002-6315-4897)

Gülây Özbilim* (ORCID: 0000-0002-9850-5976)

* Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Antalya, Türkiye.

Sorumlu Yazar: Cem Oktay, E-Posta: cemoktay@akdeniz.edu.tr

Özet

Yeni koronavirus hastalığı (COVID-19) pandemisi (küresel salgını) dünya çapında tıp eğitimini etkiledi. COVID-19 küresel salgını kontrol altına almak için uygulanan sosyal mesafenin

korunması önlemi, tüm eğitim kurumlarında derslik eğitiminin askıya alınmasına neden oldu. Yükseköğretim Kurulu'nun 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde tüm yükseköğretim kurumlarında eğitimin uzaktan eğitim yolu ile yapılması kararı sonrası geleneksel yüz yüze yürütülen Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi de askıya alındı. Bu makalede, COVID-19 küresel salgını döneminde Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tıp eğitim programında ve ölçme-değerlendirmede yapılan değişiklikleri özetlemeyi amaçladık.

Anahtar sözcükler:

Tıp eğitimi, Uzaktan eğitim, Ölçme ve değerlendirme, COVID-19

Keywords:

COVID-19, Medical education, Assessment and Evaluation, Distance education

Gönderilme Tarihi

Submitted: 15.09.2020

Kabul Tarihi

Accepted: 22.10.2020

Abstract

The novel coronavirus disease (COVID-19) pandemic has disrupted medical education worldwide. The social distancing measure implemented to curb the COVID-19 pandemic caused the suspension of classroom education in all educational institutions. After the Higher Education Council's decision to conduct distance education

in all higher education institutions in the spring semester of the 2019-2020 academic year, traditional face to face undergraduate medical education was also suspended. In this article, we aimed to summarize the changes made in the medical education program and assessment-evaluation at Akdeniz University Faculty of Medicine during the COVID-19 pandemic.

Künye: Oktay C, Onan A, Karşlı B, Gürpınar E, Senol Y, Alimoğlu MK, Mamaklı S, Daloğlu M, Özbilim G. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin COVID-19 Pandemisi Dönemindeki Tıp Eğitimi Deneyimi. Tıp Eğitimi Dnyası. 2021;20(60-1): 120-124

Giriş

Yeni bir koronavirus hastalığı (COVID-19) pandemisi (küresel salgını) nedeniyle tıp eğitiminde benzeri görülmemiş bir dönem yaşıyoruz (1). T.C. Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) tüm yükseköğretim kurumlarında eğitime 3 hafta ara verildiğini duyurmasının ardından Akdeniz Üniversitesi Senatosu, 2019-2020 bahar döneminin senkron ya da asenkron şekilde uzaktan eğitimle sürdürülmesi kararını aldı. Tıp Fakültesi Dekanlığının hızlı bir şekilde intörnlerin gönüllüğünün sorgulamasının ardından 16 Mart 2020 itibarı ile intörnlik dönemi dahil tüm tıp öğrencilerinin eğitimine ara verildi.

Bu bildirimde, COVID-19 küresel salgını döneminde, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yürütülen eğitim ve öğretim ile ölçme değerlendirme faaliyetlerinden bahsedilecektir.

Fakülte Eğitim Programında ve Uygulamada Yapılan Değişiklikler

Akdeniz Üniversitesi Senatosu tarafından, uzaktan eğitimin Akdeniz Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (AKUZEM) yönetimindeki Öğrenim Yönetim Sistemi (OYS) üzerinden gerçekleştirilmesi, ders notlarının ve öğretim üyelerinin hazırlayacağı sesli sunum ve videoların asenkron yolla öğrenciler ile paylaşılması kararı alındı. Derslerin istendiği takdirde senkron olarak Üniversitenin anlaşması olan Microsoft Teams programı üzerinden yapılabileceği bildirildi.

Tıp Fakültesi Eğitim Öğretim Koordinasyon Kurulu (EÖKK), tıp eğitiminde aksaklıkların en aza indirilmesi, eğitim programında yaşanacak sorunların ve öğrencilerin mağduriyetinin giderebilmesi için acil bir planlama yaptı. Öğrenci Bilgi Sistemi'nden (OBS) çekilen öğrenci listeleriyle OYS'de sınıflar oluşturuldu. Anabilim dallarından uzaktan eğitime geçilen ilk 3 haftalık dönem tüm teorik ders notları, ilişkili kaynaklar ve görseller istendi ve gerek ilk 3 sınıf gerekse tüm stajlar için 3 haftalık ders notları haftalık olarak sisteme yüklendi. 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı bahar döneminin tamamının uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesi kararı üzerine, sisteme yüklenmeyen ilk dört sınıfın kalan dersleri, ders programı haftalık akışına uygun biçimde öğretim üyeleri tarafından OYS'ye yüklendi.

Dekanlık tarafından tüm anabilim dallarına senkron eğitim yapmaları önerildi. Microsoft Teams programının kullanımı hakkında sunumlar hazırlanıp öğretim üyeleri ve öğrencilerle paylaşıldı. Senkron ders saatleri öğrencilere sürekli duyuruldu. Fakültede, 103 konu başlığında toplam 160 saat senkron ders yapıldı.

Toplam 9 PDÖ uygulamasının sadece bir tanesi uzaktan eğitim dönemine rastladı. Birinci sınıfın 3. PDÖ'sü daha önceden PDÖ Modül Kurulu tarafından hazırlanan senaryo kullanılarak üç oturum olarak gerçekleştirildi. Her oturuma ait senaryolar OYS'ye yüklendi, öğrencilerden 2 gün içinde ödev şeklinde yanıtlarını sisteme yüklemeleri istendi. Ödevler değerlendirilerek puanlandırıldı.

Eğitim programının 2. yılında küçük gruplarda yürütülen 3 adet Makale Kulübü dersi mevcuttu. Bu dersler ikiye saatlik üç oturum şeklinde yapılmaktaydı. Makale Kulübü dersi yine OYS üzerinden ödev şeklinde yürütüldü. Bir derleme makale ile makaleyi okuyarak yanıtlanabilecek sorulardan oluşan "Ödev Formu" sisteme yüklendi ve öğrenci yanıtları değerlendirildi. Toplumsal Destek Projesi ve Özel Çalışma Modülleri için gruplardan uzaktan eğitim dönemine kadar yaptıkları çalışmalarını rapor halinde sunmaları istendi. Değerlendirme bu raporlar üzerinden yapıldı.

Eğitim programının 3. yılında, yıl boyunca süren, ders kurullarıyla ilişkilendirilmiş, bağımsız Mesleksi Beceri Bloğunda salgın döneminde tamamlanmayan öykü alma ve fizik muayene becerilerinden ikisinin (Gastrointestinal ve Nörolojik sistem) video kayıtları oluşturulup öğrencilerle paylaşıldı. Soruları yanıtlamak amacıyla senkron eğitim yapıldı. Maketler üzerinden yapılan beceri eğitimleri için fakültemiz önderliğinde gerçekleştirilen bir projeye oluşturulan beceri videoları öğrencilerle paylaşıldı ve değerlendirme yapıldı.

Klinik döneminin en önemli bileşenlerinden olan poliklinik ve yatak başı eğitimler yerine öğrencilerle vaka çözümlenmeleri paylaşıldı ve ödev olarak bazı soruları tartışmaları istendi.

Akademik takvime göre eğitim döneminin başında son sınıfa başlayan öğrenciler, bu tarihe kadar yaklaşık 9 aylık uygulamalı eğitimlerini tamamlamışlardı. Stajların dağılımları dikkate alındığında hemen hepsinin İç Hastalıkları,

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ve Acil Tıp-Genel Cerrahi stajlarından en az ikisini bitirmiş oldukları görüldü. YÖK'ün 24 Nisan 2020 tarihli tıp fakültelerinde eğitimin uygulanma şekliyle ilgili üç önerisine istinaden (2), 6. sınıf öğrencilerinin kalan stajlarını nasıl tamamlamak istedikleri çevrimiçi bir anketle soruldu. Anket sonucunda 10 öğrenci, rızalarıyla gelerek Mayıs ayında Üniversite Hastanemizde eğitimlerini tamamladı. Uzaktan eğitim almak isteyen öğrencilere soru bukletleri, olgu tartışması ve ödevler verilerek eğitimlerine devam edildi. 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı akademik takvimine göre son sınıfa başlayan 263 öğrenci, bir haftalık ertelemeye mezun oldu. Eğitim dönemi içinde 5. sınıf stajlarını başarıyla tamamlayarak 6. sınıfa geçen 90 öğrenci ise Temmuz ayında uygulamalı stajlarına başladı. YÖK'ün 04.06.2020 tarihli "Uzaktan Öğretimle Verilecek Dersler" konulu yazısı üzerine Rektörlüğümüz her Fakülte ve Yüksekokulda "Uzaktan Eğitim Komisyonu" kurulmasını istedi. Uzaktan Eğitim Komisyonu yapılan öneriler doğrultusunda eğitim takvimini yeniden oluşturdu. Stajı olan tüm anabilim dallarının başkanları ve intörlük eğitiminden sorumlu öğretim üyeleri ile toplantı yapılarak eğitimin yürütülmesine ilişkin, brifingler verildi ve eğitimin yapılandırılmış modelleri istendi. Eğitime başlayacak öğrencilerden önce TEPDAD tarafından hazırlanan online İntörn Hekim COVID-19 Hazırlık Kursu'nu tamamlamaları ve sertifikalarını Dekanlığa iletmeleri istendi.(3) Belirlenen takvime göre intörmlerin tümüne PCR testi yapılmaya başlandı. Stajlara başlarken anabilim dalı öğretim üyelerince verilen bilgilendirme eğitimi yanında iki grup halinde 2 saatlik "COVID-19 Pandemisinde Sağlık Kurumlarında Çalışma ve Enfeksiyon Kontrol Önlemleri" başlıklı çevrimiçi interaktif seminer verildi. İntörlük dönemi seçmeli stajında öğrencilerin 5. sınıfta uzaktan eğitim ile tamamladıkları stajlardan birisini seçmeleri zorunlu tutuldu.

Ölçme ve Değerlendirmede Yapılanlar

Ders kurulları, yılsonu, yılsonu ikinci (bütünleme), staj ve mazeret sınavlarının, takvim oluşturuluncaya kadar ertelenmesi ve çevrimiçi sınavların yapılmasıyla ilgili Tıp Eğitim Anabilim Dalı ile çalışma yapılması kararlaştırıldı. EÖKK Haziran ortasında

sınavların başlayacağı bir takvim oluşturdu. Sınav tarihleri arasında yeterli zaman bırakılmasına dikkat edildi. Öğrencilerin aynı gün birden fazla sınava girmemesi ve ardışık günlerde sınava girmemesini sağlayacak şekilde sınavların 10 iş gününde tamamlanacağı bir takvim oluşturuldu.

2019-2020 eğitim öğretim yılının bahar dönemi ile kısıtlı kalmak koşuluyla tüm sınavların çevrimiçi olarak yapılmasına, sınavlardaki ders geçme barajının kalkmasına, yıl için başarı notu 100 üzerinden 60 puanın üzerinde olan öğrencilerin yılsonu (final) sınavından muaf olabileceğine ve 4. sınıf sınavlarının sadece kuramsal kısmının yapılmasına karar verildi. Sınavların Moodle® programıyla yapılması kararlaştırıldı. Rektörlük Bilgi İşlem Daire Başkanlığı tarafından Tıp Fakültesi için ayrı bir ara yüz ve sunucu desteği sağlandı.

"Küresel Salgın Dönemi Online Sınav Uygulaması Öğrenci Rehberi" hazırlandı ve tüm öğrencilere duyuruldu. Sınavlara ilişkin bilgi içeren "Çevrimiçi Sınavlar Hakkında Bilgilendirme ve Onam Formu" öğrencilere sunuldu. Öğrencilerden sınav yapılacak program üzerinden okuyup gerekli alanları doldurarak onaylamaları istendi. Öğrencilerin sorun yaşamaması için 20 çoktan seçmeli soru (ÇSS) içeren birer deneme sınavı ve 5. sınıf öğrencileri için ayrıca 100 ÇSS içeren bir hazırbulunuşluk sınavı yapıldı. Her deneme sınavı sonunda bir anketle öğrencilerin sistem hakkındaki geribildirimleri alındı.

Soru sayılarının salgın dışı dönemde yapılan sınavlarla aynı kalmasına, sınav süresinin her bir soru başına 1 dakika olmasına, ancak sınava başlama anında olabilecek gecikmeler için soru sayısına göre 2 veya 3 dakika ek süre verilmesine, soruların ve seçeneklerin her öğrenci için karışık olarak sorulmasına, öğrencilerin tüm sorulara geri dönebilme şansının olmasına karar verildi.

Sınavlar sırasında iletişimi kolaylaştırmak için Fakülte adına bir Kurumsal İletişim Numarası hattı alındı, öğrencilere duyuruldu. Bir Kurumsal Mesajlaşma Uygulaması üzerinden öğrencilerin anında dekanlığa ulaşması sağlandı.

Çevrimiçi sınavlarda kullanılan ÇSS'ler soru bankasından çekildi; Moodle® programına aktarıldı. Her bir sınav için "Sınav Soru İtiraz Formu" ve "Sınav Değerlendirme Formu" oluşturuldu. Sınav bitiminde öğrencilerin

cevapları, soru analizleri ve sınav notları sistemden alındı. Analizler, ilgili dönem koordinatörü veya staj koordinatörüyle hemen sınav sonrasında gözden geçirildi. İtirazlar ve analiz sonuçları ilgili anabilim dallarına yazıyla gönderildi.

15 Haziran 2020 ile 19 Ağustos 2020 arasında yaklaşık 2 aylık sürede 59 adet ders kurulu, staj, yılsonu ve yılsonu ikinci sınavı yapıldı. Bu sınavlarda toplam 3922 soru soruldu. Dönem 3

yılsonu ve yılsonu ikinci sınavındaki uygulama sınavları (6 adet) için uygulama bilgisine dayalı 10 adet görseller üzerinden yanıtlanan soru kullanıldı. Toplam 19 adet mazeret ve af sınavı yapıldı; bu sınavlara 20 öğrenci girdi ve 1008 ÇSS kullanıldı. Anatomiye zilli sınav diye bilinen uygulama sınavı, anatomik modeller üzerinde işaretlenen yapıların isimlendirilmesi istenerek gerçekleştirildi. Toplamda 84 çevrimiçi sınav yapıldı Tablo 1.

Tablo 1. COVID-19 Pandemisi Döneminde Çevrimiçi Yapılan Sınav ve Soru Sayıları

<i>Sınıf</i>	<i>Kalan Sınav Sayısı</i>	<i>Yapılan Sınav Sayısı</i>	<i>Sınav Başına Soru Sayısı</i>	<i>Toplam Soru Sayısı</i>	<i>Sınıf Öğrenci Sayısı</i>
1	4	4	106-120	464	357
2	4	4	100-120	440	319
3	5	5	50-120	530	317
4	16	16	32-100	1374	457
5	56	30	20-50	1114	463*
6	--	Ödev	--	--	
Ara Toplam	85	59		3922	1913
1-5 (Mazeret, Af.)	13	19	15-130	1008	20
3 (Uygulama)	6	6	10	60	12**
Toplam	104	84		4990	

**4. sınıfta olup ara dönem 5. sınıfa geçme şansı olan 27 öğrenci dahil

**3. sınıfta olup yılsonu uygulama sınavlarına giren öğrenci sayısı

Eğitim Programında Ulaşılamayan Hedefler ve Önlemler

Klinik öncesi döneme ait uygulamalar mevcut programdaki şekli ile verilememiştir. Ancak, anatomi uygulamaları online veri tabanlarındaki interaktif görseller üzerinden, mesleksel beceri uygulamaları ile eğitimcilerin senkron olarak uygulamaları yapması ve göstermesi ile verilmiştir. Küresel salgının devam etmesi durumunda, çevrimiçi yöntemler ile uygulamaların en etkin şekilde yapılması planlanmıştır.

COVID-19 küresel salgını döneminden en çok etkilendiği düşünülen eğitim kliniklerdeki hasta başı uygulamaları ve özellikle intörlük dönemindeki klinik pratik ve temel girişimsel beceri eğitimleridir. Salgın dönemine kadar 6. sınıf öğrencilerinin yaklaşık 9 aylık eğitimlerini tamamlamaları ve en az 2 büyük klinik stajı tamamlayarak klinik pratik konusunda tecrübe edinmeleri, bu dönemde içinde çevrimiçi yollarla

verilen eğitim ve sürekli öğrenme felsefesinin verilmesi ile mezunlarımızın yeterli olacağı düşünülmektedir. Dördüncü ve 5. sınıf öğrencilerinin yapamadıkları bazı uygulama eğitimlerini intörlük döneminde telafi edebilmesi için gerek seçmeli stajda gerekse de ana stajlarda eksik uygulamaların tamamlanması planlanmıştır.

Eğitim Programında Kalıcı Olan Etkiler

COVID-19 küresel salgını eğitim programının geliştirilmesi ve tasarımı aşamasında çevrimiçi eğitimi zorunlu kılmaktadır. Eğitim programında karma bir sistem oluşturulması ve kuramsal derslerin çevrimiçi verilmesi konusunda köklü bir değişime gidileceği düşünülmektedir. Ayrıca klinik eğitimlerde, hasta başı eğitimlerinin daha küçük gruplarda birebir eğitim ile yürütülmesi gerekecektir.

Küresel salgının devam eden bilinmezliği, 2020-

2021 eğitim öğretim dönemi için Fakültemizde

önlemlerin alınmasını şart koşmuştur. Uzaktan eğitimin sürdürülmesi için bir Uzaktan Eğitim Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon tüm anabilim dalları ile toplantılar yaparak kuramsal eğitiminin çevrimiçi yöntemle nasıl yürütüleceği, hasta başı ve beceri uygulamalarının nasıl yapılabileceği konusunda gelecek eğitim dönemini yapılandırma modelini belirlemiştir. Teknoloji destekli çevrimiçi küçük grup çalışmaları, laboratuvar uygulamaları ve olgu simülasyonları yanında abone online veri tabanlarındaki multimedya ve görsel materyallerin kullanımı ile eğitim çeşitlendirilecektir. Ayrıca öğrencilerin, fakülteye gelebilmesi durumunda az sayıda öğrencinin, en az temas ile en çok verimi elde edecek şekilde uygulama saatlerinin yapılması planlanmıştır. Ek olarak, PDÖ, TDP ÖÇM ve Makale Kulübü gibi küçük grup etkinliklerinin çevrimiçi yapılması için alt yapının kullanılması planlanmıştır.

Tıp Eğitimi Anabilim Dalının, Eğitim Yönetiminin ve Diğer Paydaşların Rolü

Uzaktan eğitime geçildiği günden itibaren EÖKK aktif olarak süreci kontrol etmiş, atılacak her adımda Tıp Eğitimi Anabilim Dalının görüşleri alınmış, Tıp Eğitimi Anabilim Dalının süreç içerisine aktif katılımı sağlanmıştır. TEPDAD önerileri eğitim ile ilgili kararların alınmasında temel çerçeve oluşturmuştur. Tüm kararlarda Fakülte Kurulu ve Üniversite

Senatosunu onayı alınmıştır. Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı gibi idari birimler kesintisiz destek vermiştir. Bu ve benzer süreçlerde YÖK'ün daha aktif ve yönlendirici kararlar alması, ülkemizdeki yüzden fazla Tıp Fakültesinde daha standart bir eğitim ve ölçme-değerlendirme yapılmasını sağlayabilir.

Sonuç

Eğitim öğretim döneminde tıp eğitiminin sürdürülmesi ve sınavların yapılması konusunda ivedi kararlar alma zorunluluğuna rağmen bazı küçük aksaklıklar dışında süreç başarıyla tamamlanmıştır. Bu sürecin kazandırdığı deneyimle önümüzdeki dönemde daha etkin ve teknoloji destekli eğitim modelleriyle tıp eğitiminin sürdürüleceğine inanıyoruz. Önümüzdeki sürecin standartlarının belirlenmesi için tüm tıp fakültelerini temsilen kurulacak bir eğitim komisyonunun oluşturularak çalışmalara başlamasının yararlı olacağı kanaatindeyiz.

Kaynaklar

1. Rose S. Medical Student Education in the Time of COVID-19. JAMA;323(21):2131-2. doi: 10.1001/jama.2020.5227.
2. <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/13-doktor-adaylarinin-mezuniyetine-iliskin-karar.pdf>
3. <http://tip.akdeniz.edu.tr/intorn-hekim-covid19-hazirlik-kursu/>